

Titelhyllan Underbart är kor

■ Under hashtagen #böcker-somsaknarenbokstav når ordvitsandet på Twitter episka höjder. Lekens regler är följande: ta bort en bokstav i kända boktitlar och beskriv vad den

nya boken handlar om. Kulturredaktionen har vaskat fram guldkornen:

"Trollkarlens hat" – en kritisk studie av männen i kommentarsfälten.

"Allt är vin" – Le Clézio minns inte mycket av 2002–2003.

"Underdo" – Torbjörn Flygt om vägen till al dente.

"Doktor Las" – en självhjälpsbok för dig som är på väg att bli uppsagd.

"Sabba cash" – en bok om Greklands statsfinanser.

"Pojken som kallades E.T." – Dave Pelzers självbiografis-

ka roman om en mor besatt av Steven Spielberg.

"Stupid white me" – Michael Moore får plötslig insikt.

"Vredens duvor" – pensionärernas skräck.

Och slutligen, torrast av alla: "1984"

MATILDA GUSTAVSSON

3 611

dagar har den svenske journalisten Dawit Isaak suttit fängslad i Eritrea. Läs mer på Freedawit.com.

PER SVENSSON

medarbetare på kulturredaktionen

Nötterna måste knäckas. Korkade högerhuvuden är förutsägbara, men farliga.

Extremister har alltid varit besatta av att kartlägga sina fiender; namn, adresser, fotografier. Denna fixering vid individer är paradoxal med tanke på att fiendebilderna, i synnerhet då extremhögerns, är kollektiva: judar, svarta, muslimer, invandrare, adopterade, homosexuella, kommunister, socialdemokrater, liberaler, politiskt korrekta, politiker, journalister...

Det är egentligen ett mysterium att högextremister bryr sig om att identifiera enskilda motståndare eftersom de ju faktiskt hatar hela världen.

Men lusten att skriva telefonkataloger håller i sig.

I veckan har tidningen Politiken publicerat en serie nyhetsartiklar kring ett diskret högerextremistiskt danskt nätverk som kallar sig Org. Bakom det anonyma namnet döljer sig, enligt Politiken, ett hundratal välorganiserade aktivister med en riksstyrelse och tre lokalavdelningar; i Århus, Köpenhamn och Aalborg.

Organisationen har existerat under en längre tid och medlemmarna har ägnat sig åt i dessa kretsar klassiskt föreningsliv, som att bränna solkors och en "negerdocka". Det övergripande målet med verksamheten är dock något mer ambitiöst. Danmark ska rensas på invandrare och landsförrädarna ska straffas.

Originella idéer har aldrig varit extremhögerns starka sida. Allt de tycker sig behöva är en fiende och en dynggrep.

Org tycks i det avseendet vara en traditionalistisk organisation. När polisen för ett par år sedan gjorde husrannsakan hos en av medlemmarna hittades dekalerna med texten: "Rättiga danskere skider på Koranen". Minsann. Och vad gör de då på toaletten? Det vill man inte veta.

Medlemmen med dekalerna såg dock till att få veta en hel del om sina favoritfiender. Han var polisassistent och hade systematiskt missbrukat polisens register i sina ansträngningar att skapa ett eget register över vänstermänniskor. För detta dömdes han 2009 till villkorligt fängelse.

Redan i slutet av 90-talet ska Org ha lagt upp ett register med arbetsnamnet, "Den Store Hukommelse", det stora minnet, där landsförrädare som politikerna Uffe Ellemann-Jensen, Anker Jørgensen och Poul Schlüter listats. Och det är klart, kan man inte komma ihåg namnet på landets ledande politiker, kanske ett register inte är så dumt att ha.

Man kan skratta åt nötterna i papperspåsen. Men terordåden i Norge gör att man sätter skratet i halsen.

Hur mycket substans det finns i Org återstår att se. Men nu, om inte förr, har vi lärt oss att det mest fasansfulla kan finnas också bakom en clownmask.

Vi borde också ha lärt oss att det på yttersta högerkanten inte går att dra några skarpa gränser mellan dårar och debattörer. Flera av medlemmarna i Org uppges vara välplacerade i det danska samhället i militären, polisen, på en stor dansk tidning – och nätverket har haft, eller har, förbindelser också med betydligt mindre ljusskygga delar av det främlingsfientliga Danmark.

Nätet har gjort den invandrarhatiska miljön till en enda stor kompost. Onda blommor gror.

Per Svensson

Politiken, onsdag den 10 augusti.

BERLINMUREN 50 ÅR

Skammens mur eller antifascistisk skyddsvall? Dödsremsa eller spärrzon? Den 13 augusti 1961 började Berlinmuren byggas. Femtio år senare tvingar den oss fortfarande att välja sida.

Muren delar

■ Det gick över en natt och så stod den där. Muren.

"Vi hade haft ett gigg på västsidan. Nöjda och lätt bakis satt vi och åt frukost när vi hörde på radion att nu stängs gränserna. De bygger en mur. Och vi förstod att vi måste bestämma oss nu. Nu.

Skulle vi åka hem till våra familjer, arbeten och barn eller skulle vi stanna?

Jag och trummisen stannade, de andra tre i bandet åkte hem. Vi fick aldrig mer spela tillsammans. Det dröjde år innan jag återsåg min mamma. Det var mitt livs svåraste beslut."

Det är min sångfröken som berättar.

Vi går längs med Bernauerstrasse, en trist och skitig gata mitt i stan. Jag drar med handflatan mot den skrovliga ytan. Drygt femhundra meter mur står kvar och jag tänker: man måste fortfarande bestämma sig.

Ska jag skriva dödsremsan eller spärrzonen? Skammens mur eller den

En väg att gå "Berlin har bestämt sig. Här finns inte många förskönan- de omskrivningar kvar. Minnesmonument efter monument reses och hedras."

antifascistiska skyddsvallen? Ska jag berätta om dem som försökte lämna sitt land som hjältar eller som förrädare? Det är noga med orden. Alltid. Hur kan man skriva om längtan utan att ta ställning?

De första åren i Berlin var jag besatt av att veta var jag var. Var jag på öst- eller västsidan? Var Opa intill bardisken en gammal nazist eller kommunist? Var Oma på parkbänken en medlöpare eller en ängel? Vem räddade vem? Vem gömde sig i mängden? Hur tar man sig fram utan att gå under? Vad får det lov att kosta att vara människa?

Ulbrichts mur skulle i dag ha fyllt femtio år om inte många modiga människor rivit den efter trettiosju. Rivit – för inte föll den väl bara, hux flux, som en gammal uttjänt skogskoja? Fallen eller riven – man måste bestämma sig.

Syrienhyllan En intervju i tiden

I marsnumret publicerade amerikanska modetidningen Vogue en illa tajmad intervju med Asma al-Assad, hustru till Syriens president Bashar al-Assad. Hon beskrivs som glamorös, ung och väl-

digt chic. Presidenten är en lång man med blå ögon som drar skämt om Brad Pitt. Familjen är "vilt demokratisk", till exempel röstade barnen för att ha en serietidningslampa i köket. Gulligt. När Vogue skriver att al-Assad fick "häpnadsväckande" 97 procent av rösterna i valet 2000 blir läsningen skräm-

mande. Ingenstans nämns att han är en hänsynslös diktator som förbjudit andra politiska partier än sitt eget.

Artikeln genererade massiv kritik, för samtidigt som Vogue myste i presidentpalatset möttes den arabiska vårens protester med brutalt våld. Förra veckan bekrä-

tade pr-firman Brown Lloyd James att de anlitas av den syriska regeringen för att "koordinera" Vogue-intervjun. Kanske en påminnelse om att modetidningar är lika mycket politik som handväskor. Idag är artikeln borttagen från Vogues hemsida.

MONA MASRI Presidentparet myser.

ARKIVFOTO: ROGER BRINCK, SVENSKT PRESSFOTO/SCANPIX, KREUSCH/AP, AP

fortfarande vårt språk

Berlin har bestämt sig. Här finns inte många förskönande omskrivningar kvar. Minnesmonument efter monument reses och hedras. Ibland känns det makabert. Men minsta turist tvingas reflektera över sin bakgrund och välja bland orden. Varje uttryck är ett slags förädling. Vem hade jag varit om jag levt i Berlin under det kalla kriget? Vem vill jag vara? Man kan inte gå ett steg utan att snubbla på en sten som har en historia.

Delar av Bernauerstrasse var muren. Husväggen blev gränsen. När man hängde ut hopknutna lakan genom köksfönstret och försökte klättra ner på västsidan blev man skjuten. Strax efteråt murades alla fönster igen.

När man grävde tunnlar under marken sprängdes hela huset. Och kyrkan.

Vi går in. Försoningskyrkan återinvigdes år 2000. Varje dag klockan tolv har man andakt för en av dem som mördades i dödsremsan.

Idag hedras en ung man som drunknade när han försökte simma över Spree. Från västsidan såg man hans kamp i det kalla vattnet. Ingen försökte rädda honom. Flyktförsöket var en antimarxistisk provokation. Som kostade livet. Han sjönk inför allas ögon.

I andakten läser man upp vad tidningarna skrev dagen efter. Två versioner av samma död. Vi som sitter i kyrkbänkarna tvingas åter välja. DDR:s kommuniké eller BRD:s?

På andra sidan, Bernauerstrasse 97, låg ett gammalt bageri. Där samlades studenter från väst och började gräva. De ville få över sina familjer. De sa till bagaren att de behövde ett fotolaboratorium. Mörka rum. Det tog månader att gräva den 80 x 80 centimeter

Terrorkitsch
"Hur är det möjligt? Föreställ er den dagen då man kan köpa Hitler-mustascher och davisstjärnor att posera med framför kameran."

breda tunneln. De ålade sig fram under jorden livrädda för vad som skulle möta dem när de kom upp på andra sidan. Tårgas eller kulsprutor? Skulle tunneln fyllas med vatten eller skulle man lyckas hiva ner morsan? Skulle trearingen orka krypa 120 meter tillbaka?

Vem kunde man lita på? Vem kommer att skvallra? Vilken slags människa blir inte angivare mot en utlovad karriär, studieplats eller en cancerbehandling? Allt går att köpa för pengar. Eller?

Jag läser på plaketterna på husfasaderna. Tunnel 27 räddade 27 människor. Tunnel 59 befriade 59. Det grävdes 70 tunnlar. Muren var 156 kilometer lång. Man kan hyra cykel, karta och en hörlur och fara med så långt man orkar. Det är starkt. 136 människor mördades i dödsremsan.

Den 13 augusti öppnar officiellt

Gedenkstätte Berlinermauer på Bernauerstrasse – ett minnescentrum med guidningar, andakter, filmer och debatter. Förhoppningen är att det ska ersätta Skräckpoint Charlies ovärdiga Disneypartaj där man säljer totalitär kitsch som vore brotten som begicks mot mänskligheten under kommunismen ett slags våld light. Kolla, kul, hammaren och skäran, en Stalinhatt. Ta en bild på mig.

Hur är det möjligt? Föreställ er den dagen då man kan köpa Hitlermustascher och davisstjärnor att posera med framför kameran.

Frågorna som fortfarande ställs till varenda tysk sextio år efter Förintelsen och andra världskriget kan vi ställa även i Sverige. Visste vi inte? Ville vi inte veta? Eller tyckte vi att det var okej? Man måste bestämma sig.

LOTTA LUNDBERG
författare, bosatt i Berlin